

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Пирога Ігоря Володимировича на дисертацію Григорука Володимира Олександровича на тему: «Кримінальні процесуальні засади участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 – Право

Актуальність теми дисертації. Досудове розслідування у справах щодо народного депутата України пов'язане з низкою правових, процедурних та етичних викликів, що вимагає спеціального регулювання з метою забезпечення справедливого судочинства та правової визначеності у таких кримінальних провадженнях. Особливий статус народного депутата як представника законодавчої влади передбачає специфічні гарантії та обмеження, серед яких важливу роль відіграє діяльність захисника на стадії досудового розслідування. Це забезпечує не лише права підозрюваного, але й сприяє дотриманню загальних принципів верховенства права, пропорційності та ефективності кримінального процесу. Водночас, на практиці виникає низка питань щодо доступу захисника до матеріалів досудового розслідування, порядку проведення процесуальних дій та захисту народних обранців від можливого політичного переслідування, що обумовлює актуальність досліджуваних питань.

Зазначені проблеми розглядались у дослідженнях українських і зарубіжних вчених з кримінального процесу, однак низка важливих теоретичних та практичних аспектів цієї теми залишаються поза межами досліджень, окремі теорії мають дискусійний характер, а деякі з них потребують більш наукового обґрунтування. Загалом віддаючи належне теоретичній та практичній значущості наукових досліджень з означеної проблематики, слід відзначити відсутність комплексного наукового дослідження, яке вирішує питання кримінальних процесуальних засад участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України. Сучасні роботи направлені на визначення процесуального і тактичного порядку діяльності сторони обвинувачення під час досудового

розслідування щодо народного депутата України, але в них не приділена увага діяльності захисника на такій стадії кримінального провадження, що спрямована на захист прав і свобод вказаного спеціального суб'єкта. Тому, зважаючи на постійні зміни у законодавстві та правозастосовній практиці уповноважених службових осіб сторони обвинувачення, особливості участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України потребують окремого комплексного дослідження. Дослідження, проведене В. О. Григоруком має за мету вирішити існуючі проблеми у забезпеченні захисту прав та свобод народного депутата України під час досудового розслідування щодо нього та запропонувати надійні кримінальні процесуальні способи протидії незаконним діям уповноважених службових осіб сторони обвинувачення.

Актуальність обраної теми аргументується й тим, що дослідження виконано відповідно до розділу II Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, схваленого Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023; пункту 14 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454); Пріоритетних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21 грудня 2020 р., протокол № 23).

Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 30 листопада 2021 р. (протокол № 22), розглянута та схвалена Координаційними бюро відповідного відділення Національної академії правових наук України (2022 р.). Тему дисертації уточнено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ 25 червня 2024 р. (протокол № 14).

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень. Наукова новизна отриманих результатів обумовлена тим, що за характером і змістом

розглянутих питань дисертація є першим в Україні комплексним науковим монографічним дослідженням в якому обґрунтовано низку концептуальних і важливих для теорії і практики положень, висновків і рекомендацій, зокрема вперше: запропоновано внести зміни до КПК України в частинах: надання права стороні захисту оскаржувати ухвалу слідчого судді на проведення особистого обшуку народного депутата України, а також проведення обшуку у його чи членів його сім'ї (у разі підозри вчинення народним депутатом України кримінального правопорушення чи його причетності до вчинення кримінального правопорушення) житлі чи іншому володінні, якщо не було досягнуто мети обшуку, визначеної у ст. 234 КПК України; визнання недопустимим доказом у результаті скасування ухвали слідчого судді на проведення особистого обшуку народного депутата України, а також проведення обшуку у його чи членів його сім'ї (у разі підозри вчинення народним депутатом України кримінального правопорушення чи його причетності до вчинення кримінального правопорушення) житлі чи іншому володінні; розроблено поняття «кримінальні процесуальні засади участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України» та «запобіжні заходи, які застосовуються до народного депутата України на етапі досудового розслідування»; завдяки вивченню зарубіжного досвіду, аргументовано доцільність внесення змін у національне законодавство щодо: закріплення принципу (засади) «рівність адвокатів та неприпустимість їх дискримінації» у Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»; заборони допиту народних депутатів України з тих фактів, які були їм довірені як членам представницького органу; надання права помічнику адвокату-захиснику ознайомлюватися з матеріалами кримінального провадження за дорученням захисника у порядку ст. 221 та ст. 290 КПК України; заборони затримувати народного депутата України під час пленарних засідань у залі Верховної Ради України, а також викликати його на допит чи проводити інші процесуальні дії під час запланованого пленарного засідання Верховної Ради

України; аргументовано доцільність доповнити у абз. 2 ч. 2 ст. 482-2 КПК України після словосполучення «застосування інших заходів» словосполучення «і проведення процесуальних дій», що забезпечить чіткість та однозначності його тлумачення; процедуру участі захисника при повідомленні народному депутату України про підозру у вчиненні кримінального правопорушення.

Крім того автором удосконалено: наукові положення щодо переліку слідчих (розшукових) дій, які обмежують права і свободи народного депутата України, що проводяться з дозволу слідчого судді та клопотання на проведення яких мають бути погоджені Генеральним прокурором (особою, що виконує обов'язки Генерального прокурора); теоретичне обґрунтування важливості присутності захисника під час проведення допиту народного депутата України, а також збирання доказів захисником, шляхом ініціювання проведення допиту свідка; структуру залучення захисника на початковому етапі досудового розслідування щодо народного депутата України; наукові рекомендації щодо особливостей здійснення захисту під час проведення слідчих (розшукових) дій та негласних (слідчих) розшукових дій з урахуванням правового статусу народного депутата України, дотримання гарантій діяльності якого передбачено Кримінальним процесуальним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами.

Також дістали подальшого розвитку: окремі положення участі захисника під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій щодо народного депутата України, у контексті особливостей збирання доказів стороною захисту і уповноваженими службовими особами сторони обвинувачення, а також оцінки результатів проведення таких процесуальних дій; напрями діяльності захисника під час реалізації функції захисту на початку досудового розслідування щодо народного депутата України; завдання захисника після повідомлення народному депутату України про підозру, забезпечуючи спростування такої підозри; процедура залучення захисника під час затримання народного депутата України за підозрою у

вчиненні кримінального правопорушення; структура правової основи участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України (нормативно-правові акти; рішення Конституційного Суду України, постанови Верховного Суду та практика Європейського суду з прав людини); визначення особливостей діяльності захисника під час застосування запобіжних заходів до народного депутата України.

Значення одержаних результатів для науки і практики полягає в тому, що одержані наукові результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у: науково-дослідній сфері для подальшого дослідження питань цієї теми (акт Національної академії внутрішніх справ права від 29 жовтня 2024 р. № 173-нд); практичній діяльності адвокатури України – з метою розроблення та обґрунтування змін кримінального процесуального законодавства, а також для підвищення ефективності діяльності органів адвокатського самоврядування в Україні (акт Національної асоціації адвокатів України від 4 листопада 2024 р. № 1816/2-24); освітньому процесі під час підготовки лекцій, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з кримінального процесу, а також під час проведення різних видів занять за відповідною дисципліною в системі підвищення кваліфікації адвокатів, прокурорів, слідчих і детективів (акт Національної академії внутрішніх справ від 29 жовтня 2024 р. № 172-оп).

Апробація результатів дисертації. Результати наукових досліджень, висновки та пропозиції автора оприлюднено на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Основні наукові результати дисертаційного дослідження відображено у 11 наукових публікаціях, серед яких п'ять наукові статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, шести тезах доповідей.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Автором вірно сформульовано мету дослідження, якою є розроблення та обґрунтування положень теоретичного і практичного характеру, що пов'язані з

кримінальними процесуальними засадами участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України, а також формулювання науково обґрунтованих пропозицій й рекомендацій з удосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування в аспекті предмета дослідження.

Відповідно меті було поставлено та вирішено наступні завдання: розкрити теоретичні основи дослідження кримінальних процесуальних засад участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України; висвітлити правову регламентацію участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України; здійснити аналіз зарубіжного досвіду участі захисника під час розслідування кримінальних правопорушень щодо окремої категорії виборних осіб; визначити сутність функції захисту та особливості її реалізації на початку досудового розслідування щодо народного депутата України; розкрити кримінальні процесуальні засади участі захисника під час проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні щодо народного депутата України; з'ясувати особливості забезпечення захисту прав народного депутата України під час проведення та оцінки результатів негласних слідчих (розшукових) дій; визначити порядок участі захисника при повідомленні народному депутату України про підозру у вчиненні кримінального правопорушення; охарактеризувати діяльність захисника під час застосування запобіжних заходів до народного депутата України на стадії досудового розслідування.

Об'єктом дослідження визначено кримінальні процесуальні відносини, що виникають, розвиваються та припиняються у кримінальному провадженні під час участі захисника в ході досудового розслідування щодо народного депутата України. Предметом дослідження є кримінальні процесуальні засади участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України.

Ефективне виконання зазначених завдань стало можливим завдяки вдало обраній методології дослідження, вмілому її застосуванню. Методологія дисертації заснована на системному підході, обумовленому специфікою об'єкта та предмета дослідження та складається з комплексу загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, що використовуються у правовій науці. Діалектичний метод дозволив висвітлити особливості проведення досудового розслідування щодо народного депутата України від нечинної до чинної кримінальної процесуальної процедури (підрозділ 1.2 та 2.3); історико-правовий метод – під час узагальнення стану наукових досліджень і характеристики правової регламентації участі захисника в ході досудового розслідування щодо народного депутата України (підрозділ 1.1 та 1.2); системно-структурний метод – під час систематизації наукових досліджень, що стосуються участі захисника у кримінальному провадженні, особливостей досудового розслідування щодо народного депутата України та його правового статусу, виявлення проблемних питань у здійсненні захисту народного депутата України, а також під час формування окремих процедур участі захисника в ході проведення досудового розслідування щодо народного депутата (розділи 2–3); формально-логічні методи – для формування таких понять як «кримінальні процесуальні засади участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України» та «запобіжні заходи, які застосовуються до народного депутата України на етапі досудового розслідування», а також для аналізу законодавства України та доктринальних поглядів вчених з метою формування пропозицій щодо вдосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства України в контексті забезпечення надійного захисту прав і свобод народного депутата України і здійснення ефективного захисту захисником у кримінальному провадженні (розділи 2–3); порівняльно-правовий метод – в ході аналізу норм міжнародного, національного та зарубіжного законодавства, а також під час розгляду наукових позицій з питань, пов'язаних із захистом окремої категорії

виборних осіб (підрозділи 1.2, 1.3, розділи 2–3); статистичні методи – задля підтвердження теоретичних висновків, під час узагальнення результатів вивченого емпіричного матеріалу (у всіх розділах роботи); соціологічні – з метою забезпечення об'єктивності наукових висновків даними анкетування адвокатів-захисників у кримінальних провадженнях, прокурорів Офісу Генерального прокурора та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, детективів Національного антикорупційного бюро України, слідчих центрального апарату Державного бюро розслідувань, слідчих суддів (у всіх розділах роботи).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується вдалою і продуманою структурою наукової роботи, логікою викладення матеріалу, потужним масивом емпіричної та джерельної бази. Нормативно-правовою основою дослідження стали положення Конституції України, Кримінального процесуального кодексу України, Кримінального кодексу України, рішення Конституційного Суду України, постанови Верховного Суду та практика Європейського суду з прав людини; у відомчих правових актах органів держави. Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних фахівців у галузі логіки та філософії, кримінального процесу, криміналістики.

Емпіричну базу склали статистичні та аналітичні матеріали Офісу Генерального прокурора України за період 2019–2024 рр., Всесвітнього економічного форуму за період 2021–2024 рр.; анкетування 346 респондентів (86 адвокатів, які були захисниками у кримінальному провадженні (у Вінницькій, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Рівненській, Харківській, Хмельницькій, Чернівецькій областях та м. Києві), 56 слідчих суддів (з них 15 суддів Вищого антикорупційного суду), 63 прокурори (з них 47 прокурорів Офісу Генерального прокурора та 16 – Спеціалізованої антикорупційної

прокуратури), 68 детективів Національного антикорупційного бюро України, 73 слідчих центрального апарату Державного бюро розслідувань)..

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є переконливими, виваженими та слухними, що є вагомим внеском у теорію кримінального процесуального права.

Таким чином, сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації мають належний рівень обґрунтованості та достовірності.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Структура й обсяг дисертації зумовлені метою та завданнями дослідження. Робота складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і шести додатків. Загальний обсяг дисертації становить 292 сторінки, з яких основний текст дисертації займає 199 сторінок, список використаних джерел (245 найменування) – 31 сторінку, додатки – 61 сторінок.

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначено її зв'язок з науковими програмами, темами, планами, мету і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, окреслено емпіричну базу дослідження, зазначено відомості про апробацію результатів дослідження та практичне значення його результатів, публікації автора та структуру дисертації.

У **першому розділі «Теоретичні та правові основи дослідження кримінальних процесуальних засад участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України»** автором розглянуто наукові праці, які висвітлюють питання: засад кримінального процесу; участі захисника у кримінальному провадженні; правових, організаційних та інших аспектів участі народного депутата України у кримінальному провадженні; правового статусу народного депутата України, його повноважень, специфіки роботи тощо.

Розглянуто нормативно-правове забезпечення участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України у вигляді

комплексу норм, що передбачені у різних нормативно-правових актах, залежно від їх юридичної сили: Конституція України, закони України та підзаконні правові акти, а також рішеннями, постановами і ухвалами відповідних судових органів: Конституційний Суд України, Верховний Суд, Європейський суд з прав людини.

Завдяки дослідженню зарубіжного досвіду участі захисника під час розслідування кримінальних правопорушень щодо окремої категорії виборних осіб представилось можливим встановити, що ефективність здійснення захисту захисником окремої категорії виборних осіб (за законодавством України – народних депутатів України) залежить не лише від успішно побудованої ним лінії захисту та взаємодії із такими особами під час досудового розслідування, а і від правових гарантій таких осіб, які закріплені у законодавстві кожної країни (у нашому випадку України), як особливого його статусу (імунітет, індемнітет). Захисники, як і уповноважені органи досудового розслідування зобов'язані зважати на такий особливий статус народних депутатів України, досудове розслідування щодо яких проводиться з певними особливостями.

У другому розділі «Забезпечення участі захисника у кримінальному провадженні щодо народного депутата України на початковому етапі досудового розслідування та під час проведення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій» автором звертається увага на те, що функція захисту на початку досудового розслідування щодо народного депутата України полягає у тому, що вона виявляється у двох формах: 1) самостійне здійснення захисту народним депутатом України своїх прав, свобод і законних інтересів; 2) здійснення захисту прав, свобод і законних інтересів народного депутата України захисником у кримінальному провадженні.

Звертається увага на важливість того, що на початку досудового розслідування захисник повинен сприяти дотриманню органами досудового розслідування законної процесуальної процедури щодо народного депутата України у кримінальному провадженні. Його участь на початку досудового

розслідування щодо народного обранця має бути обов'язковою, задля недопущення порушень зі сторони органів досудового розслідування, або забезпечення фіксації таких порушень у відповідному процесуальному документі чи за допомогою технічного засобу на відповідний носій. Однією із першочергових дій захисника в цьому напрямі є роз'яснення народному депутату України того, щоб ним не відбулося розголошення службової та іншої інформації, що становить державну таємницю, яка не пов'язана з предметом кримінального провадження.

Розглядаються кримінальні процесуальні засади участі захисника під час проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні щодо народного депутата України, що включають: участь захисника з метою забезпечення дотримання процесуальної процедури проведення слідчої (розшукової) дії (проводиться за ініціативою прокурора, слідчого, дізнавача) та забезпечення дотримання прав і свобод народного депутата України з боку учасників слідчої (розшукової) дії; участь захисника у слідчій (розшуковій) дії, що ним ініційована, з метою збирання доказів, які спростовуватимуть підозру щодо його підзахисного (народного депутата України). Ефективна реалізація функції захисту під час проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні щодо народного депутата України, сприяє досягненню очікуваного результату захисником та його підзахисним на етапі досудового розслідування, що дозволяє спрогнозувати подальший успішний результат під час судового провадження.

Ефективне забезпечення захисту прав народного депутата України під час проведення та оцінки результатів негласних слідчих (розшукових) дій, залежить не лише від володіння захисником знаннями законодавства з цього питання, а і від володіння ним знаннями з особливостей негласної роботи. Якщо захисник розуміє процес такої діяльності зсередини, то він знає де прокурор, слідчий чи безпосередньо оперативні працівники недотримались вимог законодавства і завдяки таким виявленим фактам захисник може в

судовому провадженні переконати суддю щодо недопустимості доказу, що отриманий в результаті негласних слідчих (розшукових) дій.

У третьому розділі «Особливості участі захисника під час проведення процесуальних та інших дій у кримінальному провадженні» зазначається, що специфіка участі захисника при повідомленні народному депутату України про підозру у вчиненні кримінального правопорушення полягає у виконанні ним функції захисту, враховуючи особливості правового статусу народного депутата України, вимог щодо додержання його конституційних гарантій та привілеїв. Права та обов'язки захисника в цьому контексті пов'язані з дотриманням процедури, передбаченої КПК України, та забезпеченням інтересів підозрюваного під час здійснення уповноваженими органами повідомлення про підозру народному депутату України.

Наголошується, що повідомлення про підозру народному депутату України у вчиненні ним кримінального правопорушення є особливою процедурою, що позначається на винятковому статусі останнього, оскільки це може вплинути на його діяльність як представника влади та на політичну ситуацію в країні. Тому участь захисника у цьому процесі є критичною для забезпечення досягнення: відповідності дій слідчих, дізнавачів та прокурорів закону і міжнародним стандартам прав людини, а також подальшого справедливого судового рішення.

Процесуальна регламентація діяльності захисника – це сукупність правил, які ґрунтуються на засадах та нормах кримінального процесуального законодавства, не виходячи за їх межі, та призначені для ефективної реалізації функцій захисника у кримінальному провадженні. Запобіжними заходами, які застосовуються до народного депутата України на етапі досудового розслідування є ті види заходів забезпечення кримінального провадження, що мають примусовий характер та застосовуються у строк та за підстав, передбачених КПК України, слідчим суддею, а також за випадків визначених законом і уповноваженими службовими особами (лише затримання особи) до представника Українського народу (обраного відповідно до Закону України

«Про вибори народних депутатів України») як підозрюваного чи особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, що виявляються в обмеженні чи позбавленні прав та свобод такої особи, з метою виконання нею процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам: переховуватись від органів досудового розслідування, незаконного впливу на здійснення кримінального провадження, а також продовження вчинення розпочатого чи інших кримінальних правопорушень.

Участь захисника під час застосування до народного депутата України запобіжного заходу включає, на думку автора, перевірку таких головних ознак запобіжних заходів: суб'єкт застосування (а) слідчий суддя, в тому числі Вищого антикорупційного суду; б) уповноважена службова особа, тобто посадові особи правоохоронних органів відповідно до закону (лише за випадків затримання особи в порядку ст. 208 КПК України з урахуванням особливостей, визначених абз. 5 ч. 2 Кримінального процесуального кодексу України)); суб'єкт ініціювання (слідчий та дізнавач центрального апарату Державного бюро розслідувань, детектив Національного антикорупційного бюро, прокурор, в тому числі Спеціалізованої антикорупційної прокуратури); суб'єкт погодження клопотання про застосування окремих запобіжних заходів (затримання, тримання під вартою, домашній арешт) – Генеральний прокурор (особа, що виконує обов'язки Генерального прокурора); наявність відповідного процесуального статусу народного депутата у кримінальному провадженні до якого уповноважені службові особи мають намір застосувати запобіжний захід (підозруваний; особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування); строк застосування (глава 18 Кримінального процесуального кодексу України); пропорційність примусового характеру запобіжного заходу до кримінального правопорушення у вчиненні якого підозрюють народного депутата (одні обмежують, а інші позбавляють права та свободи особи до якої застосовують запобіжні заходи); наявність

повідомлення про розгляд клопотання про обрання запобіжного заходу щодо народного депутата (водночас незабезпечення його участі без поважної причини не перешкоджає здійсненню такого розгляду).

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Під час ознайомлення з текстом дисертаційного дослідження Григорука Володимира Олександровича та науковими публікаціями фактів порушень академічної доброчесності виявлено не було, усі запозичення містять відповідні посилання. Результати та напрацювання співавторів у дисертаційному дослідженні не використовувалися. Це дозволяє припустити, що дисертація здобувача є самостійно здійсненою й оригінальною науковою працею.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження В. О. Григорука, слід звернути увагу на окремі спірні, дискусійні положення, що можуть стати підґрунтям для обговорення під час захисту, а саме:

1. У вступі серед методів дослідження зазначається формально-логічний метод. Однак, загальновідомо, що окремо такого методу не існує. Є сукупність методів формальної логіки, основними з яких є аналіз, синтез, дедукція, індукція, абстрагування тощо. Також не коректним є визначення «соціологічний» та «статистичний» методи. Серед соціологічних методів можна виділити інтерв'ювання, опитування, анкетування тощо. Статистичними методами дослідження є: аналіз кількісних показників, метод масових спостережень, групування, відносних, середніх величин, графічний, індексний, кореляційний, балансовий тощо. Тому вживання означених методів в однині є некоректним, тим більше, що за змістом роботи зрозуміло, що автором використовувалась саме сукупність методів наукового пізнання.

2. У підрозділі 1.1. (с. 30) автором досліджується поняття «кримінальні процесуальні засади» у сукупності його складових. При цьому наголошується на різнобічність думок учених з цього приводу. Дослідивши етимологію цього поняття, що не викликає особливих розбіжностей серед науковців, автор

поділяє кримінально процесуальні засади за ступенем їх закріплення у законодавстві на такі, що закріплені у законі і ті, які як «прямо» визначені в нормах правових актів, так і ті, що не закріплені у окремих правових нормах, але впливають з них (с. 35). Вважаємо, що на сучасному етапі розвитку наукової думки поняття «кримінальні процесуальні засади» є достатньо розробленим як з лінгвістичної, так і з процесуальної точки зору. При цьому, на наш погляд, дискусій серед науковців не виникає, тому дисертанту достатньо було б приєднатись до раніше розроблених концепцій.

3. Підрозділ 1.2 (с. 49-52) автор починає з розгляду поняття «правова регламентація», обґрунтовуючи це тим, що в розрізі окресленої тематики наявні два суб'єкти (захисник, народний депутат України), які посідають ключове місце в загальній темі дослідження. Зміст вказаного поняття автор визначає за допомогою лінгвістичного та наукового тлумачення. На наш погляд, як лінгвістичний, так і науковий зміст цього поняття цілком зрозумілий і не потребує додаткового розгляду та тлумачення.

4. У підрозділі 2.2 (с. 119) автор розглядає участь захисника під час проведення допиту. Ми погоджуємось з положеннями, що стосуються запобігання з боку захисника можливості слідчого «тиснути» на клієнта будь-яким способом, а також того, що захисник не має права втручатись у процес проведення слідчим допиту підозрюваного, якщо немає порушень з боку уповноваженої службової особи.

Під час публічного захисту хотілось би почути думку дисертанта та його відношення до застосування слідчим певних тактичних прийомів, що знаходяться, так би мовити «на межі» дозволеного. Наприклад, такі прийоми, як «створення напруги», «створення уявлення про обізнаність слідчого у наявних фактах», «приховування меж інформованості слідчого», «використання ефекту раптовості» тощо. Також, цікавить відношення дисертанта до сучасної моделі допиту «PEACE» та методики процесуального інтерв'ю.

Підсумовуючи викладене вище, слід зауважити, що висловлені дискусійні положення лише підкреслюють актуальність досліджуваної проблематики та не впливають на загалом позитивну оцінку роботи та істотно не зменшують її теоретичного та практичного рівня.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Дисертація Григорука Володимира Олександровича на тему: «Кримінальні процесуальні засади участі захисника під час досудового розслідування щодо народного депутата України» відповідає спеціальності 081 Право та вимогам наказу МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 31.05.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Григорук Володимир Олександрович, на підставі публічного захисту, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:
професор кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

 Ігор ПИРІГ